

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

Дирекция „Национална служба за защита на природата“

УТВЪРДИЛ:

ЮЛИЯН ПОПОВ

МИНИСТЪР НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

дата:

31.01.2024г.

ДОКЛАД

ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА
НАЦИОНАЛНАТА РАМКА ЗА ПРИОРИТЕТНИ ДЕЙСТВИЯ ЗА НАТУРА 2000 ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 г.

(мониторинг, контрол, допълване и актуализация на НРПД)

Съдържание:

Раздел 1: Информационна част

- 1. Паспортни данни на доклада: период на отчитане, версия, отговорни лица и др.**
- 2. Информация за НРПД**
- 3. Приоритети и мерки на НРПД**
- 4. Обща информация:** включва количествени, качествени и графични материали, характеризиращи периода на отчитане по отношение на политиката по Натура 2000 (законово-нормативна уредба, планова осигуреност, икономически параметри, значими тенденции в европейски и световен мащаб, оказващи влияние върху постигане на целите на Натура 2000 и др.)

Раздел 2: Аналитична част

- 1. Анализ на данните по индикатори**
- 2. Анализ на степента на физическо (техническо) изпълнение на приоритетите и мерките на НРПД**
- 3. Анализ на финансовото изпълнение на НРПД**
- 4. Анализ на управлението и администрирането на НРПД**
- 5. Анализ на информационното обезпечаване на реализацията на НРПД**
- 6. Анализ на необходимостта от изменения и допълнения на НРПД**
- 7. Изводи, отчетени слабости и грешки, предприети мерки за отстраняване на констатираните слабости и грешки**
- 8. Заключение**

Раздел 3: Планиране

- 1. Индикативен годишен план за изпълнение на НРПД**
- 2. Индикативен финансов план за изпълнение на НРПД**
- 3. Предложения за актуализация на НРПД**
- 4. Приложения**

Раздел 1: Информационна част

1. Паспортни данни на доклада:

Период на отчитане – 01.01.2023 г. – 31.12.2023 г.

Версия - 1

Отговорни лица/институция – Министерство на околната среда и водите, дирекция „Национална служба за защита на природата“, Националната структура за координация и контрол по изпълнение на мерки от Националната приоритетна рамка за действие по Натура 2000 за периода 2021-2027 г.

2. Информация за НРПД:

Националната рамка за приоритетни действия (НРПД) за Натура 2000 представлява инструмент за стратегическо многогодишно планиране за програмния период на Европейския съюз 2021-2027 г. Нейната цел е да осигури всеобхватен преглед на необходимите мерки за екологичната мрежа „Натура 2000“ в България и свързаната с нея екологосъобразна инфраструктура, като се уточняват потребностите от финансиране за тези мерки и се свързват със съответстващите програми на Европейския съюз за финансиране.

Правното основание за нейното разработване е член 8, параграф 1 от Директивата 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 г. за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна (т.нар. Директива за местообитанията)¹, съгласно който държавите членки са длъжни да предават на Комисията и преценките си относно финансовото участие на Европейския съюз, което считат за необходимо за изпълнение на следните си задължения във връзка с мрежата „Натура 2000“:

- ✓ *да определят необходимите консервационни мерки, които при необходимост включват подходящи планове за управление, специално разработени за териториите или включени в други развойни планове,*

¹ Член 8, параграф 1: „заедно с предложенията за области, които могат да бъдат определени за специално защитени зони с приоритетни типове местообитания и/или приоритетни видове, държавите членки предават на Комисията и преценките си относно финансовото участие на Общността, което считат за необходимо за изпълнение на задълженията, произтичащи от член 6, параграф 1.“

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НРПД за 2021-2027 г.

- ✓ да определят подходящи мерки от правно, административно и договорно естество, които да отговарят на екологичните изисквания на типовете естествени местообитания от приложение I и видовете от приложение II, срещащи се в тези райони.

Предвид факта, че мрежата „Натура 2000“ включва и специалните защитени зони (Special Protection Areas — SPA), определени съгласно Директива 2009/147/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 ноември 2009 г. за опазването на дивите птици (т.нар. Директива за птиците), НРПД отчитат и финансовите нужди и приоритетните мерки във връзка с видовете птици в SPA.

НРПД 2021-2027 г. е разработена на базата на:

- ✓ Преглед на изпълнението на мерките от Националната приоритетна рамка за действие за Натура 2000 2014-2020 г.;
- ✓ Преглед на докладването през 2019 г. по Директивата за местообитанията и Директивата за птиците;
- ✓ Документ за целите на Натура 2000;
- ✓ Налични планове за управление на защитени зони/територии и планове за действие за видове;
- ✓ Налична статистическа информация за защитените зони, съществуващи проучвания и анализи, научни публикации;
- ✓ Преглед на насоките на Европейската комисия за разработване на НРПД 2021-2027 г.;
- ✓ Действащо законодателство в България по отношение опазването на биологичното разнообразие и Натура 2000;
- ✓ Стратегията на ЕС за биологичното разнообразие за 2030 г.;
- ✓ Предложение за Регламент на европейския парламент и на съвета за установяване на правила за подпомагане за стратегическите планове, които трябва да бъдат изготвени от държавите членки по линия на Общата селскостопанска политика (стратегическите планове по ОСП) и финансирани от Европейския фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ) и от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР), и за отмяна на Регламент (ЕС) № 1305/2013 на Европейския парламент и на Съвета и Регламент (ЕС) № 1307/2013 на Европейския парламент и на Съвета;

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НРПД за 2021-2027 г.

- ✓ Предложение за Регламент на европейския парламент и на съвета за определяне на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд+, Кохезионния фонд, Европейския фонд за морско дело и рибарство, както и финансови правила за тях и за фонд „Убежище и миграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и инструмента за управление на границите и визите;
- ✓ Предложение за Регламент на европейския парламент и на съвета относно Европейския фонд за морско дело и рибарство и за отмяна на Регламент (ЕС) № 508/2014 на Европейския парламент и на Съвета;
- ✓ Предложение за Регламент на европейския парламент и на съвета относно Европейския фонд за регионално развитие и относно Кохезионния фонд;
- ✓ Законодателни документи, стратегии и планове на ЕС и България, свързани с климата, кръговата икономика и ресурсната ефективност, зеленият и приобщаващ растеж и др.

НРПД отчита необходимостта от опазване и развитие на биосферните паркове в страната по Програмата „Човекът и биосферата“ на ЮНЕСКО и допринася за взаимодействието между културното и природно наследство.

НРПД включва мерки насочени към изпълнение на национални ангажименти, включително задължението за определяне на специфични и подробни природозащитни цели на ниво защитена зона и мерки за постигането им, с което ще се отговори на процедура за нарушение № 2018/2352 срещу България за неизпълнение на задълженията на страната съгласно чл. 4, пар. 4 и чл. 6 от Директивата 92/43/ЕИО на Директива за местообитанията и поети ангажименти от България за съобразяване с Решението на Съда на Европейския съюз от 14 януари 2016 г. по дело С-141/14. като необходимостта от изпълнение на плана за действие за червеногушата гъска и др.

НРПД е обвързана и с Целите за устойчиво развитие на ООН, а именно цел 13 „Предприемане на спешни действия за борба с изменението на климата и неговите последици“ и цел 15 „Опазване, възстановяване и насърчаване на устойчивото използване на сухоземните екосистеми, устойчиво управление на горите, борба с опустиняването, спиране и обръщане на процеса на деградация на земите и предотвратяване загубата на биологично разнообразие“.

НРПД е одобрена от службите на Европейската комисия с писмо ref.Ares (2022) 609803-26/01/2022. Документът и индикаторната ѝ програма са приети на основание чл. 11, ал. 1, т. 5 от Закона за опазване на околната среда и чл. 115, ал. 1, т. 1 и 4, във връзка с чл. 10, ал. 6 от Закона за биологичното разнообразие със Заповед № РД-590/05.07.2022 г. на министъра на околната среда и водите.

3. Приоритети и мерки на НРПД:

В НРПД за Natura 2000 е направена разбивка по екосистемни категории на мерките за опазване и възстановяване, свързани с екологичната мрежа и с екологосъобразната инфраструктура. Предложените мерки следват екосистемната типология по MAES (картографиране и оценка на екосистемите и техните услуги), която е създадена като концептуална основа за общоевропейска оценка на екосистемите. Мерките в НРПД за Natura 2000 са предвидени за изпълнение в периода 2021-2027 г. Те са изведени също на базата на детайлен анализ, базиран на Документа за целите на Natura 2000, докладването по двете природозащитни директиви през 2020 г., анализ на резултатите от изпълнени проекти и инициативи в периода 2014-2020 г., както и експертен анализ на цялата налична информация за състоянието на целевите видове и природни местообитания. Стратегическият документ идентифицира 3 приоритетни потребности от финансиране, а именно:

1. **Хоризонтални мерки и административни разходи, свързани с Natura 2000,**
2. **Свързани с обекти мерки за запазване и възстановяване по Natura 2000,**
3. **Допълнителни мерки за конкретни видове, които не са свързани със специфични екосистеми или местообитания.**

В обхвата на приоритетна потребност 1 „Хоризонтални мерки и административни разходи, свързани с Natura 2000 са включени следните елементи: определяне на обекти и планиране на управлението, управление на обекти и комуникация със заинтересованите страни, мониторинг и докладване, оставащи пропуски в знанията и потребности от научни изследвания, както и мерки за комуникация и повишаване на осведомеността, образование и достъп на посетители във връзка с Natura 2000. По нея са идентифицирани за изпълнение общо 14 мерки с източници на финансиране от Механизма за възстановяване и устойчивост, Европейския фонд за регионално развитие, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони, Европейския социален фонд и държавния бюджет.

В обхвата на приоритетна потребност 2 „Свързани с обекти мерки за запазване и възстановяване по „Natura 2000“ са включени следните елементи: морски и крайбрежни води, степни местности и зони с храстовидна растителност, тресавища, калища, мочурища и други влажни зони, пасища, други агроекологични системи (включително обработваеми земи), гори и гористи местности, скални местообитания, дюни и зони с рядка растителност, сладководни местообитания (реки и езера), както и други. По нея са идентифицирани за изпълнение общо 53 мерки с източници на финансиране от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони, Европейския фонд за гарантиране на земеделието, Европейския фонд за морско дело и рибарство, Европейския фонд за регионално развитие и държавния бюджет.

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НРПД за 2021-2027 г.

В обхвата на приоритетна потребност 3 „Допълнителни мерки за конкретни видове, които не са свързани със специфични екосистеми или местообитания“ са включени следните елементи: мерки и програми за конкретни видове, които не са посочени другаде, превенция, смекчаване или компенсиране на щети, причинени от защитени видове. По нея са идентифицирани за изпълнение общо 7 мерки с източници на финансиране от Европейския фонд за регионално развитие и държавния бюджет.

4. Обща информация:

НРПД 2021-2027 г. цели да обърне процеса на загуба на биоразнообразие, като даде приоритет на необходимите мерки за опазване на целеви видове и природни местообитания по Директивата за птиците и Директивата за местообитанията на територията на мрежата Натура 2000, да определи екологичния статус на екосистемите и екосистемните услуги и на елементите на зелената инфраструктура за осигуряване на свързаност на мрежата Натура 2000 и създаване на екологични коридори. Това ще допринесе за прилагането на политиката и законодателството на ЕС не само в областта на двете природозащитни директиви, но също така и по отношение на Стратегията за биологичното разнообразие 2030, както и Европейския зелен пакт. Стратегията за биологичното разнообразие се определят амбициозни цели за: i) защита законово на най-малко 30% от сухоземната територия и 30% от морската територия на ЕС и за интегриране на екологичните коридори в рамките на ефективно действаща трансевропейска мрежа за защита на природата; ii) строга защита на най-малко една трета от защитените зони на ЕС, включително всички девствени и вековни гори в ЕС; iii) ефективно управление на всички защитени зони, като се определят ясни природозащитни цели и мерки и се извършва подходящ мониторинг. В стратегията също така е определен план на ЕС за възстановяване на природата — поредица от конкретни ангажименти и действия за възстановяване на деградиралите екосистеми в целия ЕС до 2030 г. и за устойчивото им управление, като се обръща внимание на ключовите фактори за загубата на биологично разнообразие.

Много от икономическите сектори на България зависят от качеството на околната среда и екосистемите – въздух, почви, води и биологично разнообразие. В този смисъл, подобряването на състоянието на видовете и природните местообитания в България ще допринесе за опазването на природното наследство, здравето, благосъстоянието на хората и националната идентичност.

Постоянното осъзнаване на биологичното разнообразие и неговото значение за живота на хората е важна задача, за изпълнението на която следва да се полагат постоянни усилия. В тази връзка, в НРПД 2021-2027 г. е поставен специален фокус върху повишаване на информираността и насърчаване на положителна ангажираност на населението към Натура 2000 в България. Рамката популяризира важността на широк спектър от екосистеми, природни местообитания и видове, за обществото като цяло и тяхната икономическа

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НРПД за 2021-2027 г.

стойност ще бъде допълнително разработена, чрез монетарно остойностяване на стойността на екосистемните услуги. Доказано е, че защитата на биологичното разнообразие осигурява буфер от въздействието на изменението на климата и съществено допринася за намаляване на риска от възникване на пандемии като Covid-19. Подобро управление на природните екосистеми може да увеличи естествения адаптационен капацитет на биологичното разнообразие, като същевременно допринесе за смекчаване на изменението на климата, устойчиво социално и икономическо развитие с положителен ефект върху благосъстоянието на местното население.

Биоразнообразието, екосистемните услуги и икономическите, социалните и културните ползи, които те предоставят, са жизненоважни за продължаващо икономическо възстановяване от Covid-19 и здравословно и устойчиво бъдеще на България. Националната програма за развитие на България 2030, Националната стратегия за намаляване на риска от бедствия 2018-2030 г., Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г., Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие до 2030 г. признават ролята на природното наследство за икономическото развитие и просперитет на България. В допълнение към инвестициите във физическа инфраструктура, инвестирането директно в опазването на биологичното разнообразие е от основно значение за поддържане и подобряване на ползите, които получаваме от природата. Като се има предвид, че въздействието от изменението на климата върху икономиката, обществото и водната среда ще бъдат усетени най-тежко по непряк начин, чрез влошаването на екосистемните услуги и биоразнообразието, което ще има значителни социално-икономическите ефекти, предвидените преки и непреки конзервационни дейности са изключително належащи. В допълнение, тези дейности ще генерират зелени работни места и ще допринесат за постигане на целите на Плана за възстановяване и устойчивост на България и за постигане на целите на ЕС за климатична неутралност.

В НРПД са идентифицирани две мерки, чийто източник на финансиране е Механизма за възстановяване и устойчивост. В Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България (НПВУ) мерките намират отражение в одобрената за финансиране инвестиция С511 “Интегриране на екосистемния подход и прилагане на природосъобразни решения при опазването на защитените зони от мрежата „Натура 2000” с краен получател Министерство на околната среда и водите (МОСВ). В НПВУ е предвидена и реформа, касаеща приемане и обнародване на Закон за изменение и допълнение на Закона за биологичното разнообразие (ЗИД на ЗБР).

Инвестиция С511 “Интегриране на екосистемния подход и прилагане на природосъобразни решения при опазването на защитените зони от мрежата „Натура 2000“ цели за защитените зони от Натура 2000 да се определят специфични и подробни цели за опазване, както и конзервационни мерки. Предвижда се цялостно завършване на текущия процес, като в рамките на проекта следва да се определят специфични цели и мерки за 250 защитени зони и мерки за 90 защитени зони от мрежата Натура 2000. Едновременно с това се планира

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НРПД за 2021-2027 г.

извършване на картиране и оценка на състоянието на екосистемите и техните услуги, както и на зелената инфраструктура на територията на мрежата Natura 2000, на монетарна оценка на екосистемните услуги и определяне на стойността на „природния капитал“, която следва да бъде интегрирана в счетоводните системи. Предвидените дейности включват и демонстрационно прилагане на решения, базирани на природата, за възстановяване на екосистеми с принос към климата и осигуряване на свързаност на мрежата „Натура 2000“, както и мерки за осигуряване на подкрепата на обществеността чрез включването ѝ в процеса на взимане на решения за опазването на защитените зони от „Натура 2000“. Тази инвестиция е част от изпълнението на ангажиментите на Република България по Директива 92/43/ЕИО, както и за изпълнение на ангажименти, свързани със стартирала наказателна процедура срещу България за завършване на процеса за определяне на специфичните цели и мерки на защитените зони. С изпълнението на инвестицията, ще се осигури необходимата база данни и информация за разработване на териториални планове за управление на защитените зони от мрежата Natura 2000, което ще допринесе за по-ефективното им управление. Също така, с резултатите по проекта ще се осигури допълнителна актуална информация за извършване на оценки на инвестиционни намерения по реда на чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие. В изпълнение на инвестиция C511 през 2023 г. беше обявена обществена поръчка (<https://app.eop.bg/today/323844>), която към януари 2024 г. е в процес на оценка.

През 2023 г. МОСВ продължава процеса по определяне на специфични и подробни природозащитни цели за 90 бр. защитени зони от мрежата Natura 2000 с осигурено национално финансиране.

По отношение на реформата от НПВУ Министерство на околната среда и водите внесе в Министерския съвет проект на Решение за одобрение на ЗИД на ЗБР през февруари 2023 г. Законопроектът беше напълно идентичен със този, внесен в 48-мото Народно събрание през 2022 г. С Решение № 146 от 23.02.2023 г. Министерският съвет одобри законодателните промени и внесе документацията в 49-то Народно събрание. Окончателно ЗИД на ЗБР беше приет на второ четене в зала на 5 октомври 2023 г. и беше обнародван в Държавен вестник, бр. 88 от 20 октомври 2023 г. След приемането на измененията в ЗБР от Народното събрание се предвижда изготвяне и внасяне на проект на наредбата за разработване и утвърждаване на Планове за управление на защитени зони в Министерски съвет (в рамките на 6 месеца от влизането му в сила).

Чрез ЗИД на ЗБР ще се постигне по-ефективно изпълнение на задълженията на страната по Директива 92/43/ЕИО за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна, в частност разпоредбите на чл. 6, ал. 1 и 2, което е предпоставка за изпълнение на ангажименти на България във връзка със стартирала процедура по нарушение 2018/2352 по описа на Европейската комисия срещу страната ни по реда на чл. 258 от Договора за функциониране на Европейския съюз. С приетия ЗИД на ЗБР се въвеждат на законодателно ниво на органи за управление на защитените зони на национално и на регионално ниво (общо 19 бр.), както и се определят техните

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НРПД за 2021-2027 г.

правомощия и териториален обхват. Друга цел, отново свързана с предмета на опазване на защитените зони от Натура 2000, е въвеждането на законодателно ниво на Национална рамка за приоритетни действия за Натура 2000 - от изключителна важност за определяне на мерките за поддържане или възстановяване на типове природни местообитания и видове, включително птици, в защитените зони, вкл. и посочване на потенциалните източници за финансирането им, както и гарантиране ангажимент от тяхна страна за изпълнението им. Също - на законодателно ниво се въвеждат понятията за специфични и подробни цели на опазване, както и се определя подхода за тяхното ефективно въвеждане. Това води до предпоставки за преодоляване на слабостите, идентифицирани в процедурата по нарушение. Измененията в ЗБР като резултат са пряко свързани с по-ефективното управление на Европейската екологична мрежа Натура 2000 в България.

НРПД има съществен принос за изпълнение на целите заложи в Стратегията на ЕС „От фермата до трапезата“ за намаляване на използването на пестициди и насърчаване на биологичното земеделие, вкл. прилагане на земеделски практики, допринасящи за адаптация към климатичните промени, като подобряване на почвената екосистема и хранителните вещества в почвите и способността на земеделските и горски екосистеми да поглъщат въглерод.

НРПД пряко допринася за изпълнение на Парижкото споразумение и Стратегията за горите на ЕС за опазване и адаптация на горите към климатичните промени. Ще се запази и подобри състоянието на приоритетни горски хабитати и ще се допринесе за постигане на целта за обособяване на 10% гори във фаза на старост. Ще се постигнат целите на Зелената сделка на ЕС за възстановяване на биологичното разнообразие и намаляване на замърсяването, чрез подобряване на превенцията на горски пожари. Възстановяването на ключови за биоразнообразието и климата екосистеми ще осигури свързаност на мрежата Натура 2000, което ще допринесе за постигане на целите от Стратегията за биоразнообразието на ЕС 2030, с принос към Плана за възстановяване на природата. Усилията са насочени и към възстановяване на увредени екосистеми и към намаляване на риска от природни бедствия и тяхното въздействие.

Раздел 2: Аналитична част

1. Анализ на данните по индикатори:

Таблица: Видове индикатори за отчитане на напредъка за НРПД 2021 – 2027 г.

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НРПД за 2021-2027 г.

Тип индикатори по ниво на отчитане	Име на индикатора	Отговорна структура	Източник информация	на	Период на отчитане
Индикатори, които се отчитат на национално ниво	И.В.1: Процент на видовете с подобрен консервационен статус (установени въз основа на отчитане съгласно член 17 от Директивата за опазване на естествените местообитания и дивата флора и отчитане съгласно член 12 от Директивата за птиците)	Национална структура за управление на Натура 2000	На база докладване по чл.12 от Директивата за птиците и по чл.17 от Директивата за местообитанията	за	В съответствие със сроковете, предвидени за докладване по чл.17 от Директивата за местообитанията и докладването по чл.12 от Директивата за птиците
	И.В.2: Процент на местообитанията с подобрен консервационен статус (въз основа на член 17 от Директивата за опазване на естествените местообитания и дивата флора)	Национална структура за управление на Натура 2000	На база докладване по чл.17 от Директивата за местообитанията	за	В съответствие със сроковете предвидени за докладване по чл.17 от Директивата за местообитанията
Индикатори, които се отчитат на ниво програма	И.Р.1. Площ на природни местообитанията и местообитания на видове, върху които са приложени мерки за подобряване на състоянието им (в хектари)	Национална структура за управление на Натура 2000	Обобщени справки от отделните програми за финансиране	за	Ежегодно
	И.Р.2. Процент от защитените зони с ефективно управление	Национална структура за	Обобщени справки от отделните програми за финансиране	за	Еднократно (декември 2021, декември 2027 г.)

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НРПД за 2021-2027 г.

Тип индикатори по ниво на отчитане	Име на индикатора	Отговорна структура	Източник на информация	Период на отчитане	
		управление Натура 2000	на		
	И.Р.3. Брой картирани екосистеми за цялата територия на мрежата Натура 2000, в т.ч. оценено състоянието им и екосистемните услуги, които те предоставят	Национална структура управление Натура 2000	за на	Обобщени справки от отделните програми за финансиране	Еднократно (декември 2021, декември 2027 г.)
	И.Р.4. Стойност на договорирани и реално разплатени средства за изпълнение на мерките на НРПД 2021-2027 г. (в евро)	Национална структура управление Натура 2000	за на	Обобщени справки от отделните програми за финансиране	Ежегодно

Индикаторите на НРПД не могат да бъдат изчислени към декември 2023 г. поради липса на изпълнение на дейности по проекти с финансиране от програмите и държавния бюджет.

2. Анализ на степента на физическо (техническо) изпълнение на приоритетите и мерките на НРПД:

За целите на подобряване на природозащитното състояние на местообитания и видове съгласно чл. 17 от Директива за местообитанията и чл. 12 от Директивата за птици в 3^{-те} приоритетни потребности са планирани:

- 14 мерки, изпълняващи хоризонтални мерки, касаещи управлението и администрирането на НРПД;
- 53 консервационни мерки за запазване и възстановяване по „Натура 2000“;
- 7 мерки за подкрепа на конкретни видове, които не са свързани със специфични екосистеми или местообитания.

Приоритетна потребност 1: Хоризонтални мерки и административни разходи, свързани с Натура 2000 - включва 14 мерки на обща стойност 104 760 000,00 €

Предприети са действия за изпълнение на пет мерки – 1, 7, 9, 11 и 12.

Мярка 1 и 11 са включени в инвестиция С511 “Интегриране на екосистемния подход и прилагане на природосъобразни решения при опазването на защитените зони от мрежата „Натура 2000“, за която през 2023 г. беше обявена обществена поръчка (<https://app.eop.bg/today/323844>). По отношение на мярка 12, Управляващият орган (УО) на Програма „Околна среда“ 2021 – 2027 г. (ПОС) обяви процедура BG16FFPR002-4.001 - Обезпечаване наземния капацитет за борба с горски пожари и подготовка на населението за реакция. Към края на м. януари 2024 г. проектното предложение е на етап оценка. Процедурата включва широк спектър от допустими дейности, една от които покрива мярка 12 от НРПД.

С писмо вх. №04-00-3806/04.01.2024 г. Министерство на образованието (МОН) информира МОСВ, че в Програма „Образование“ не са включени мерки от НРПД. В тази връзка мярка 14 е непризната за изпълнение от МОН.

По отношение на мярка 8, частта свързана с Националната структура за управление на мрежата Натура 2000 в България, касаеща обезпечаване на човешкия капацитет няма да бъде финансирана със средства от Европейския социален фонд, а със средства от националния бюджет.

По отношение на мярка 7, Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС) е процедира обществена поръчка с предмет: „Разработване на нова информационна система към Националната система за мониторинг на състоянието на биологичното разнообразие“ на стойност 1 800 000 лв., която е обжалвана и след решение на Върховния административен съд е прекратена и през 2023 г. не са разходвани финансови средства.

По отношение на Мярка 9, ИАОС е предприела дейности по мониторинг към Националната система за мониторинг на състоянието на биологичното разнообразие (НСМСБР), проведени през 2023 г., а именно:

- Мониторингови дейности към НСМСБР през 2023 г., осъществявани от РИОСВ и ДНП на стойност 25 000 лв., осигурени от ПУДООС;

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НРПД за 2021-2027 г.

- Договор между ПУДООС и Националния природонаучен музей към БАН за изпълнението на проект „Теренно наблюдение на прилепи съгласно схемата за мониторинг към Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие;
- Договор между ПУДООС и Българското дружество за защита на птиците за изпълнението на проект „Осъществяване на схема за мониторинг на обикновените видове птици като част от Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие“;
- По договора за адаптиране и оптимизиране на методиките за мониторинг на природни местообитания за нуждите на прилагане на подхода гражданска наука са разплатени 35 352 лв. от държавния бюджет;
- По договора за поддръжка на Регистъра на видове, природни местообитания и екосистеми за 2023 г. са разплатени 9 600 лв. от държавния бюджет.

Приоритетна потребност 2: Свързани с обекти мерки за запазване и възстановяване по Натура 2000 - включва 53 мерки на обща стойност 602 312 240,00 €

Предприети са действия за изпълнение на седем мерки, както следва: 19, 27, 28, 54, 55, 56 и 61.

По отношение на мярка 19, УО на ПМДРА обяви процедура BG14MFPR001-1.001 - Контрол и правоприлагане. Процедурата отговаря в частта за закупуване и инсталиране на VMS на лодки < 12м.

По отношение на мярка 27, УО на ПОС обяви процедура BG16FFPR002-4.001 - Обезпечаване наземния капацитет за борба с горски пожари и подготовка на населението за реакция. Към края на м. януари 2024 г. проектното предложение е на етап оценка. Процедурата включва широк спектър от допустими дейности, една от които покрива мярка 12 и мярка 27.

По отношение на мерки 28 и 61, УО на ПОС обяви процедура BG16FFPR002-3.002 - Изпълнение на мерки 28 и 61 от Националната рамка за приоритетни действия за НАТУРА 2000. Към края на м. януари 2024 г. е подадено едно проектно предложение, което е на етап оценка.

По отношение на мерки 54, 55 и 56, УО на ПОС обяви процедура BG16FFPR002-3.001 - Изпълнение на мерки 54, 55 и 56 от Националната рамка за приоритетни действия за Натура 2000. Крайният срок за подаване на проектни предложения е 20.03.2024 г.

Приоритетна потребност 3: Допълнителни мерки за конкретни видове, които не са свързани със специфични екосистеми или местообитания - включва 7 мерки на обща стойност 9 280 000,00 €

Предприети са действия за изпълнение на една мярка – мярка 73: Компенсация за щети, причинени от мечка – съгласно чл. 79, ал. 2 от Закона за лова и опазване на дивеча. През 2023 г. с финансиране от държавния бюджет са компенсирани 304 физически и юридически лица за нанесени щети от кафява мечка.

3. Анализ на финансовото изпълнение на НРПД:

В изпълнение на мярка 73: Компенсация за щети, причинени от мечка, Министерството на околната среда и водите със средства от държавния бюджет е изплатило средства в размер на 529 012,40 лева.

На основание Постановление № 3 на Министерския съвет от 10.01.2020 г. за създаване и функциониране на Механизъм за възлагането и изпълнението на научни консултации от Българската академия на науките (обн., ДВ, бр. 5 от 17.01.2020 г., изм., ДВ, бр. 20 от 09.03.2021 г.) между Министерство на околната среда и водите (МОСВ) и Национален природонаучен музей към Българска академия на науките (НПМ-БАН) е сключено Споразумение Д-33-19/08.07.2022 г., впоследствие и Допълнително споразумение № Д-33-19/01.12.2022 г. със задача „Консултации и подпомагане на събирането, анализа и интерпретацията на данни за типове природни местообитания и видове за целите на Националната система за мониторинг на състоянието на биологичното разнообразие (НСМСБР) и политиката по опазване на биологичното разнообразие“. През 2023 г. приключи изпълнението на задачите. Разплатените средства са на стойност 1 548 427,90 лв.

4. Анализ на управлението и администрирането на НРПД:

Възнагражденията на служителите от специализираната администрация на Министерство на околната среда и водите, отговорни за управление на НРПД, следва да се възстановяват при изпълнението на Договор № BG05SFOP001-4.006-0002-C01 за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ за финансиране на проект № BG05SFOP001-4.006-0002 по Оперативна програма „Добро управление“, по процедура BG05SFOP001-4.006 „Хоризонтална подкрепа за ефективното управление на средствата от ЕСИФ“, с наименование „Националната структура за управление на изпълнението на НРПД - НСУИ на НРПД“. Договорът се изпълнява от дирекция НСЗП в МОСВ, като общата численост на служителите, ангажирани в изпълнението му, е 7 служители. Договорът приключи м. декември 2023 година.

5. Анализ на информационното обезпечаване на реализацията на НРПД:

НРПД 2021 – 2027 г. е публикувана на официалната интернет страница на МОСВ:

<https://natura2000.egov.bg/EsriBg.Natura.Public.Web.App/Home/Documents>.

В бюджета на МОСВ в програмен формат за 2023 г., разходите, свързани с управлението на мрежата Natura 2000 се планират и отчитат в *Област на политика по опазването и ползването на компонентите на околната среда 1900.01.00, Бюджетна програма 1900.01.04 „Съхраняване, укрепване и възстановяване на екосистеми, местообитания, видове и генетичните им ресурси“*. Създадена е аналитична сметка към бюджетната програма, в която се отчитат разходите свързани с управлението на мрежата Natura 2000.

Министерството на околната среда и водите чрез дирекция НСЗП изпълнява проект „Знания за НАТУРА 2000“ с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Околна среда“ 2014-2020 г. Общата стойност на проекта е 4 300 000 лв., от които 3 655 000 лв. от Европейския фонд за регионално развитие и 645 000 лв. национално съфинансиране. Той стартира през декември 2017 г. и приключи изпълнение през м. декември 2023 г. Целта му е надграждане, осведомяване и предоставяне на актуална и експертна информация на заинтересованите страни за екологичната мрежа „НАТУРА 2000“, включително и за НРПД.

6. Анализ на необходимостта от изменения и допълнения на НРПД:

НРПД 2021 – 2027 г. е одобрена през 2022 г. Съгласно чл. 10, ал. 7 от Закона за биологичното разнообразие НРПД се преразглежда и при необходимост се актуализира на всеки две години. МОСВ не идентифицира такава необходимост към датата на отчета.

7. Изводи, отчетени слабости и грешки, предприети мерки за отстраняване на констатираните слабости и грешки:

В процеса на разработване на програмите на ЕС за периода 2021 – 2027 г., финансиращи мерките в НРПД, екипът за управление и изпълнение на НРПД участва в заседанията на тематичните работни групи на Управляващите органи на програмите. Като резултат от тези дейности Програма „Околна среда“ (ПОС) и Програма за морско дело, рибарство и аквакултури (ПМДРА) припознават съответните мерки от НРПД, заложен за изпълнение. ПМДРА е актуализирала планирания бюджет за Мярка 58 „Осигуряване на спокойствие и условия за хранене в оптимални местообитания на защитени видове рибоядните животни и птици, в чиито местообитания е разположено стопанството за производство на аквакултури“ и Мярка 66 „Подобряване на състоянието на типове природни местообитания и видове

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НРПД за 2021-2027 г.

чрез преминаване към биологични аквакултури“. По отношение на включването на мерки от НРПД за изпълнение чрез Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони (СПРЗСР), неприпознати мерки са:

- Мярка 34 „Превръщане на обработваеми земеделски земи в постоянно затревени площи, в гнеzdови райони на застрашени видове птици“;
- Мярка 42 „Поддържане и подобряване на местообитанията на защитени видове птици в оризищата“;
- Мярка 43 „Поддържане на мозаечния ландшафт в земеделските земи със смесено земеползване“.

За изпълнение от Европейски социален фонд неприпозната е мярка 14 „Разработване и изпълнение на програми за екологично образование, с фокус върху Натура 2000, за ученици и студенти“.

С писмо с изх. № 04-00-3807/14.12.2023 г. на Министерството на околната среда и водите до Министерството на земеделието и храните, отговорно за изпълнението на Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони за периода 2023-2027 г. (СПРЗСР), е изискана информация за предоставяне на данни за индикаторите и финансовите параметри на мерките от НРПД с източник на финансиране Стратегическия план за периода от 1.1.2023 г. до 31.12.2023 г. Информацията не е предоставена към 29 януари 2024 г. Националната структура за координация и контрол потърси такава информация за приноса на Стратегическия план към Рамката за Натура 2000 чрез заседания на Комитета за наблюдение на СПРЗСР към посочения период, чрез интернет страницата на Министерството на земеделието и храните и на Държавен фонд „Земеделие“ – Разплащателна агенция, чрез системата ИСУН2020 и Единния информационен портал на европейските структурни и инвестиционни фондове, но не бяха открити данни. Това създаде трудност и слабост в мониторинга и отчетения напредък в изпълнението на НРПД, като в тази връзка в настоящия доклад липсва информация за напредъка по линия на мерките от СПРЗСР.

Към 31.12.2023 г. всички програми, финансиращи мерки от НРПД са одобрени от службите на Европейската комисия.

През 2023 г. екипът за управление и изпълнение на НРПД участва в заседанията на Комитетите за наблюдение на Управляващите органи на програмите с цел проследяване, изпълнение и предоставяне на становища по отношение включването на мерки от НРПД.

Съгласно чл. 26, ал. 1 от Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми (Обн. ДВ. бр.57 от 2 юли 2004г., изм. ДВ. бр.70 от 7 август 2020 г.) Министерство на околната среда и водите, в качеството си на компетентен орган, се е произнесъл със становище, както следва:

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НРПД за 2021-2027 г.

- Становище № 3-2/2022 г. от 7 юли 2022 г. и Решение № 112/07.07.2022 г. за допускане на предварително изпълнение на Становище по екологична оценка № 3-2/2022г. за ПОС 2021 – 2027 г. (Вариант VI). В изпълнение на чл. 29, ал. 1 от Наредбата за ЕО, на 7 юли 2022 г., Управляващият орган (УО) на ОПОС 2014-2020 внесе Обобщена справка за ПОС 2021-2027 г., като на 11 юли 2022 г. Министерство на околната среда и водите, като компетентен орган, се произнесе положително за съответствието на Справката с изискванията на нормативната уредба. С това се финализира процедурата по издаване на становище по екологична оценка на програма „Околна среда“ 2021-2027 г.
- Становище № 15-7/2022 за ПМДРА 2021 – 2027 г., с което съгласува посочените програми.
- По отношение на Стратегическият план за развитие на земеделието и селските райони за периода 2023-2027 г. (СПРЗСР) през 2023 г. приключи процедурата по задължителна екологична оценка със Становище по екологична оценка № 5-4/4023 г. За Становището е издадено Решение № 188/21.09.2023 г. на министъра на околната среда и водите с цел поправка на очевидна фактическа грешка в датата към номера на документа, която да се чете и разбира Становище ЕО 5-4/2023 г.

8. Заключение:

Към м. януари 2024 г. не е започнало фактическо изпълнение на мерки от НРПД, т.к. програмите обявиха първите си процедури за набиране на проектни предложения през 2023 г. Текущо се провеждат оценки на постъпили проектни предложения. Първите резултати от прилагането на мерки от НРПД може да се очаква най-рано в края на 2024 г. с оглед текущите процедурни срокове по ЗУСЕФСУ.

Налични са Индикативни годишни работни програми (ИГРП) за 2024 г., в които са включени мерки от НРПД.

Раздел 3: Планиране

1. Индикативен годишен план за изпълнение на НРПД:

За 2024 г. в ИГРП на ПОС 2021 – 2027 г. в Приоритет 3 „Биологично разнообразие“, Специфична цел: RSO 2.7. „Подобряване на защитата и опазването на природата, биологичното разнообразие и екологосъобразната инфраструктура, включително в градските райони, и намаляване на всички форми на замърсяване“ се планират следните процедури:

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НРПД за 2021-2027 г.

- „Изпълнение на м. 4 от НРПД“ с цел подпомагане изпълнението на реформата по НПВУ за създаване на органи за управление на 33 от мрежата Натура 2000 чрез функционално обезпечаване на органите за управление на 33 по Натура 2000;
- „Изпълнение на мерки 46, 47, 48 и 49 от Националната рамка за приоритетни действия за Натура 2000“ с цел подобряване на природозащитното състояние на горски природни местообитания чрез пилотни дейности: демонстриране и въвеждане на лесовъдски практики за устойчиво стопанисване на горите от местообитанията, лесовъдски практики, насочени към поддържане на структури, устойчиви към големи природни нарушения, практики за трансформация на издънковите гори в семенни, подобряване на природозащитното състояние на субсредиземноморски борови гори с ендемични подвидове черен бор, чрез проучвания и експериментирание на лесовъдски практики за успешно възобновяване на черния бор.
- „Изпълнение на мярка 67 от Националната рамка за приоритетни действия за Натура 2000“ с цел подобряване на природозащитното състояние на пещеролюбиви видове прилепи чрез възстановяване и поддържане на входовете и микроклимата в пещери.
- „Изпълнение на мярка 68 от Националната рамка за приоритетни действия за Натура 2000“ с цел подобряване на природозащитното състояние на видове влечуги чрез увеличаване на свързаността на местообитанията им (изграждане на зелена инфраструктура).
- „Изпълнение на мярка 69 от Националната рамка за приоритетни действия за Натура 2000“ с цел подобряване на природозащитното състояние на видове риби – главоч (*Cottus gobio*) и виюн (*Misgurnus fossilis*) чрез подсилване на популацията им в подходящи местообитания.
- „Изпълнение на мярка 70 от Националната рамка за приоритетни действия за Натура 2000“ с цел извършване на подхранвания на защитени видове птици.
- „Изпълнение на мярка 74 от Националната рамка за приоритетни действия за Натура 2000“ с цел подобряване на природозащитното състояние на вида *Ursus arctos* чрез изпълнение на превантивни мерки срещу щети.

2. Индикативен финансов план за изпълнение на НРПД:

Не се предвижда разработването на нов индикативен финансов план съгласно чл. 8, т. 5 от Директивата за местообитанията.

3. Предложения за актуализация на НРПД:

Не се предвиждат предложения за актуализация съгласно чл. 8, т. 5 от Директивата за местообитанията.

4. Приложения:

Писма с информация за изпълнението на мерките и индикаторите в НРПД за Натура 2000 2021-2027 г. от УО на финансиращите програми:

1. **Приложение 1:** Писмо с вх. № 04-00-3806 от 14.12.2023 г. от Министерство на образованието и науката
2. **Приложение 2:** Писмо с вх. № 48-00-1190 от 08.01.2024 г. от Главна дирекция ОП „Околна среда“, МОСВ
3. **Приложение 3:** Писмо с вх. № 04-00-3807 от 08.01.2024 г. от Министерство на земеделието и храните за ПМДРА 2021-2027 г.
4. **Приложение 4:** Писмо с вх. № 12-00-64 от 25.01.2024 г. от ИАОС

